

ညါဖီအဂုၢ်အကျါလီၤတၢ်လီၤဆဲး

ညါဖီမုၢ်ကသံၣ်မူၤဘျီးလၢအတဖိးသဲးစးတခါလၢအဘၣ်တၢ်စူးကျါကမၣ်အီၤအါကတၢ်လၢပုၤအဲၤရကၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျါလီၤ.ပုၤသးစၢ်တဖၣ်စူးကျါညါဖီလၢတၢ်ဂုၢ်အကလုၢ်ကလုၢ်န့ၣ်လီၤ.အဲၤသ့ၣ်စူးကျါဝဲဒုၣ်မုၢ်လၢအဲၤသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲ,အဲၣ်ဒီးတံၤသကိးမုတမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဖျါလီၤဆီ.မုတမ့ၢ်အဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အီၤလၢပုၤသးစၢ်အဂၤတဖၣ်အယီၤလီၤ.ပုၤသးစၢ်တဖၣ်စူးကျါညါဖီဒီးသိးကကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်သ့ၣ်ပီၤသးဝး.တၢ်သ့ၣ်ဒိၣ်သးဖျါ.တၢ်သးပးဂီၤမုတမ့ၢ်တၢ်ကၢၣ်တၢ်ကျါအဂီၢ်လီၤ.

ညါဖီအိၣ်ဒီးအလွၢ်လါဟ့,အလွၢ်ယး,မုတမ့ၢ်အလွၢ်ဝါယးဒီးအိၣ်ဒီးအလၢၣ်,အထူၣ်,အချံ,အဖိယုထီလၢဘၣ်တၢ်ဆီတၢ်ပၣ်ဖီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ကိးစုၢ်ကိးညါဖီအမံၤလၢအဂၤအမုၢ်- **cannabis** (ညါဖီ), **weed** (ထံပံၣ်), **grass** (နီၣ်ဖီ), **pot**(သပၤ), **hash**(တၢ်ကမူၣ်), မုတမ့ၢ်, **hashish** (ဟးရှံ) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.ညါဖီန့ၣ်တၢ်ထူအိၣ်ဒီးသိးမိၣ်အသိး(တၢ်ကိးလၢတၢ်ထူၣ်တဘီ)မုတမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးလၢမိၣ်ကျိန့ၣ်လီၤ.ဖဲပုၤတဂၤဂၤအိၣ်ညါဖီအခါအဲၤသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆီတလဲတကတီၢ်ယီၤဒီးအဲၤသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဒီးသိးအအိၣ်ပဲၤဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်တူၢ်ဘၣ်အံၤကဲထီၣ်အသးခိဖျါကဲအကံၢ်အစီလၢညါဖီအပူၤလၢတၢ်ကိးအီၤလၢ**THC** ဒီးကဲအကံၢ်အစီအံၤကဲထီၣ်တၢ်ဆီတလဲလၢခိၣ်န့ၣ်အပူၤဒီးနီၣ်ခိကွၢ်ဂီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်ညါဖီအံၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိတစီတလီၤဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိအယံၣ်အထၢတဖၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘၣ်ဒိတစီတလီၤ-

လၢတၢ်ဘၣ်ဒိတစီတလီၤအကျါန့ၣ်ညါဖီဒုးကဲထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲၣ်လၢလၢအသိးန့ၣ်လီၤ-

- တၢ်သ့ၣ်ဖွံးသးညါ(ပဲၤဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်)
- တၢ်သးစၢ်ဆၢဒီးတၢ်ကန့ၣ်ယုၣ်တၢ်တအိၣ်
- ဒုးစုၤလီၤတၢ်ပလီၤသးဒီးတၢ်ပၤသ့ၣ်ပၤသး
- မၤပးဂီၤကွၢ်တၢ်သ့ထီၣ်တယၢ်ကွၢ်တၢ်
- မၤစုၤလီၤတၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၤတၢ်
- မၤစုၤလီၤတၢ်သးသဟီၣ်
- တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအတၢ်ဂ့ၢ်ကိ
- မဲၣ်ချံထီၣ်ဂီၤ
- မဲၣ်ချံထီၣ်ဂီၤ
- ကိၤပူၤယုထီ
- အိၣ်တၢ်ဝံၣ်ထီၣ်
- မၤချံထီၣ်သးစံၣ်အနီၢ်ဂံၢ်
- တၢ်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၤ.တၢ်သ့ၣ်ပျံၤသးဖုး.တၢ်န့ၣ်တအိၣ်, မုတမ့ၢ်တၢ်ပျံၤနီၣ်ဖီတၢ်
- တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအတၢ်ဆိၣ်သနံး
- တၢ်မံတၢ်ဂဲၤအတၢ်ကိတၢ်ခဲ
- တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသတူၢ်ကလၢဒ်အမုၢ်သီလုၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး

တၢ်ဘၣ်ဒိအယံၣ်အထၢ-

တၢ်အိၣ်ညါဖီအံၤအဲၤသ့ၣ်မုတမ့ၢ်လၢဆၢကတီၢ်ယံၣ်တီၢ်ပူၤဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိအယံၣ်အထၢဒ်လၢလၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ-

- တၢ်သါထီၣ်သါလီၤအတၢ်ဂ့ၢ်ကိ
- မၤစုၤလီၤတၢ်ကူၣ်သ့အပတီၢ် (IQ)
- ဘၣ်ဒိတၢ်မၤလိမၤဒီးန့ၣ်တၢ်
- မၤစုၤလီၤတၢ်သ့ၣ်မံးမုၢ်လီၤက့ၤအသး
- တၢ်သးဘၣ်ဖီၣ်
- တၢ်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၤ
- တၢ်ဆီကမိၣ်လၢကမၤသံလီၤက့ၤအသး
- ဒုးအါထီၣ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်ကိတၢ်ခဲ,မၤပးဂီၤတၢ်ရူလိၣ်မုၢ်လိၣ်သး

ညါဖီအဂ်းအဂါအဂါသုဂ်တဖဉ်လၢနကြးသုဂ်ညါ

ညါဖီန့ၣ်ဘဉ်ထွဲလိာ်သးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ယဉ်ကွဲးသးလၢတၢ်မၤလိမၤဒီးပူၤန့ၣ်လီၤ. ညါဖီအတၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးလၢတၢ်သးစၢ်ဆၢ, သးလၢအတၢ်န့ၣ်တၢ်ဒီး တၢ်မၤလိမၤဒီးအံၤယံာ်ဝဲဒၣ်သ့အါနံၤအါလါတကးဘဉ်န့ၣ်အိအိတၢ်လိာ်လီၤန့ၣ်တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအံၤယံာ်ဝဲဒၣ်တုၤအနံၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးစၢ်လၢ စူးကါညါဖီအံၤလၢအတၢ်မၤလိမၤအပူၤကမၤန့ၣ်အပတၢ်လၢအဖုၣ်ဒီးမူးကယၤလၢကဟးထီၣ်ကွဲးန့ၣ်အါန့ၣ်ပုၤသးစၢ်လၢတစူးကါညါဖီဘဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စူးကါညါဖီန့ၣ်မၤစ့ၤလီၤန့ၣ်န့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢဖဲန့ၣ်သးစၢ်ကတီၢ်န့ၣ်စူးကါအိတလိာ်လီၤန့ၣ်. နကအိၣ်ဒီးတၢ် သ့ၣ်တမံသးတမံလီၤန့ၣ်ကစၢ်, တၢ်မၤနီၣ်မၤယါဒီးတၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်, နီၣ်ခိဒီးသးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, ကဆံးကစ့ၤလီၤ, နကဒီးန့ၣ်လါ လဲလၢအစ့ၤဒီးနတၢ်ဖဲတၢ်မၤစ့ၤကိးတလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. (Zwerling(စ့ၤလ့), ၁၉၉၀)

မ့ၢ်လၢညါဖီန့ၣ်မၤဟးဂီၤနတၢ်သ့ထီၣ်တယာ်ကွဲးတၢ်အယီၤ, တၢ်ဘဉ်ယီၣ်အိၣ်လၢနကဒီးန့ၣ်ဘဉ်တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးန့ၣ်လီၤ. ညါဖီမ့ၢ်တၢ်ဒိသိးဒီးတၢ်မူၤ တၢ်ဘိးအဂါတဖဉ်အယီၤအဆိတလဲနတၢ်ထီၣ်တယာ်ကွဲးတၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဆုၢ်က့ၤန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်သကဲာ်ပဝးလၢအလီၤဘဉ်ယီၣ်လၢအကဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ် ဆူးတၢ်ဆါခိဖျါသ့ၣ်ထံးတၢ်ရဲလိာ်တၢ်ဘဉ်ကူဘဉ်ကဲာ်အမ့ၢ်HIV သ့န့ၣ်လီၤ.

တကြးလၢနနီၣ်သိလုၣ်ဖဲနအိၣ်ညါဖီဝဲလီၤခံဘဉ်. ညါဖီန့ၣ်မၤဘဉ်ဒိတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်အလိၣ်လၢနကနီၣ်သိလုၣ်အဂီၢ်အမ့ၢ်တၢ်စီၣ်မဲာ်စီၣ်န့ၣ်, တၢ်သးစၢ် ဆၢ, တၢ်ဒုးဘဉ်လိာ်ဖိးဒုးတၢ်, ဒီးတၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. ညါဖီန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢနကတယာ်ကွဲးတၢ်ဒုးစၢ်အယံာ်ဒီးနကက့ၤခိၣ်ဆၢ က့ၤနီၣ်န့ၣ်ဖျါဒီးတၢ်ကလုာ်လၢကျဲၤမ့ၢ်ခိၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်အိၣ်သံးဒီးညါဖီန့ၣ်ဝဲလီၤခံမ့ၢ်တၢ်မူၤတၢ်ဘိးတခါလၢညါန့ၣ်ဘဉ်ထွဲလိာ်သးဒီးတၢ် သိလုၣ်တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးသတူၢ်ကလၢယုာ်ဒီးတၢ်သံတၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ညါဖီန့ၣ်ကဲထီၣ်လုာ်လၢသ့န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤလၢလၢအအိၣ်ညါဖီန့ၣ်တမ့ၢ်ကဒီးန့ၣ်ဘဉ်လုာ်လၢလဲညါဖီကိဂါဒီးဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်သန့ကုၤန မ့ၢ်အိၣ်ညါဖီတလိာ်လီၤဒီးနကဒီးန့ၣ်လုာ်လၢအံၤန့ၣ်လီၤ. အခိပညါမ့ၢ်ဝဲပုၤတဂၤလၢမ့ၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ညါဖီလုာ်လၢအံၤဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဒီးပတုာ်ကွဲးဘဉ်ဆဉ်ပတုာ် ဝဲတန့ၣ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

ညါဖီန့ၣ်ဘဉ်တၢ်ထံးအိၣ်ဒီး “ ကျဲန့ၣ်လီၤဆူၣ်တၢ်စူးကါတၢ်မူၤတၢ်ဘိး ” န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအစူးကါညါဖီန့ၣ်ကအဲၣ်ဒီးစူးကါကွဲးတၢ်မူၤတၢ်ဘိးအဂါတဖဉ် တုၤဒၣ်လဲာ်ခါဆူၣ်ညါကစူးကါဝဲတၢ်မူၤတၢ်ဘိးလၢအဆူၣ်သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်-National Institute on Drug Abuse(ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ကရၢကရိလၢတၢ်စူးကါကမၢ်ကသံၣ်မူၤဘိး), National Institutes of Health(ထံလီၤကီၢ်ပူၤဆူၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရိ), U.S. Department of Health and Human Services (ကီၢ်အဲခဲရကၤဆူၣ်ချ့ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲၤကျိၤ)